

Steza je prišla do struge šumeče Suhe in v njej smo si ohladili roke in obraz. Po gozdni cesti smo šli dalje navzdol do stare vasi Mače. Čeprav smo bili prepojeni z vsem, kar smo lepega videli ta dan, smo se vendarle ves čas ozirali nazaj v goro, ki nas je pravkar izpustila iz naročja. Po asfaltni cesti smo šli skozi Predvdor nazaj v Potoče, kjer je sestrična Jožica na dvorišču že pripravljala žar za peko piščanca.

Minil je prvi poletni dan in rojstni dan. In še tako pomemben rojstni dan! Nismo ga praznovali ob bogato obloženi mizi niti ne s kupom zavitkov in daril. Saj vendar ni zgolj darilo tisto, ki osrečuje! Preživeli smo ga skupaj, v srečni ubranosti, ob enakem srčnem utripu, ob toplim stisku rok, ob skupnem in istem občudovanju narave in strmenju nad njo.

Ali se ne bomo še čez mnogo let gledi ob ognju takih spominov?

UTRINKI S CERKNIŠKE POTI

## ČAS PRINAŠA VELIKE SPREMEMBE

BOŽO JORDAN

Cerkniška planinska transversala obstaja sedem let. Menda ni transversala v pravem pomenu, ker nič ne preči, ampak bolj krožna ali pa morda kar točkovna pot. Nič ni hudega; glavno je, da se lahko hodi in vzpenja na vrhove, kot kdo želi. Če pa se k domu pripelješ, si »prinesel okrog« sama seba in ne PD, ki ti dá priznanje za prehojeno pot.

VELIKI JAVORNIK, 1269 m

Javornik je gozdat masiv nad Cerkniškim jezerom. Morda kdo Javornik v planinskem pomenu zamenjuje, ker jih je več. Poglejte torej na karto Slovenije! Po njem je potekala meja in življenje tihotapcev je opisal Matevž Hace.

Na Javornik je z Ravbarkomande (tam, kjer se gre na Kalič) označena transversala po cesti. Na tej strani je bilo že prej mnogo več cest, kot jih je sedaj s cerkniške strani. Speljane so kar visoko. Sedaj pa je označena pot še s te strani. Iz Cerknice (553 m) drži cesta čez Dolenjo vas, mimo »fabrike«, kjer so prej kuhali hojevo olje (Lojze Perko je imel tu svoj atelje, sedaj ga ima menda sin), nad požiralnikom Veliko in Malo Karlovice, kjer ponikneta Cerknišca in Stržen, do Poljane. Naprej se postavi ravnina pod povprečni kot okoli 22° (40% klanec) in steza se dviga kar naravnost, brez ključev.

Prečimo cesto. Opazimo napis, da je po njej do Rakeka dve uri. Koliko je do vrha, pa nič ne piše. To je dobra steza za trening. Ko smo zadnjič čez cesto, stopimo še čez skalni prag in smo pri skrinjici z žigom. Potrudimo se nekaj korakov naprej, da najdemo še oznako za transversalo in vrh sam. Bil je opazovalna mejna točka italijanskih vojakov. Lep razgled so imeli. Naš ni bil preveč lep. Videli smo Notranjski Snežnik na jugovzhodu, na severovzhodnem delu pa Špičasto Stražišče in Slivnico.

KRIŽNA GORA, 856 m

Iz Cerknice smo se odpeljali čez Dolenje Jezero (553 m), po nasipu mimo Gorice in ob zgornjem delu menda še zavarovanega naravnega rezervata Zadnji kraj, res bisera tega jezera, ki ga loči Otočec (585 m) od jezera. Tu je zelo prijetno kopanje. Mimo vasi Otok se gre naprej v Loško dolino. Videli smo spomenik na Ulaki (683 m) in loški (Pusti) grad. Zavili smo v Podlož, do cerkvice sv. Ane. Malo iz vasi naprej je pot do vrha označena s štirinajstimi obnovljenimi kapelami; vsaka ima tablico z imenom naselja, ki jo je obnovilo. Na zadnji preberemo 1743—1986.

Na Križni gori smo si v nedeljo popoldne lahko privoščili to, da smo se povzpeli na vrh zvonika (ima ravno streho, sedaj so tu nameščene antene in vse je skrbno zaklenjeno) ter se razgledovali. Celo daljnogled smo imeli. Kakšno razkošje! Po starem kolniku, kjer nas je pred leti vodila Marina, smo se danes lahko brezskrbno peljali. Prehitro je šlo, da bi obudili pripovedko o Štebrskem gradu. Onstran našega dostopa je edinstvena Križna jama.

SLIVNICA, 1114 m

Na Slivnico me je za praznik dela leta 1955 vodila Marina, in sicer iz Martinjaka. Šla sva po stari stezi od Bašteta, od koder so prej dekleta in žene nosile malico in kosilo koscem na vrhu. Bila sva res na vrhu, ker je takrat še stala lesena triangulacijska koza. Danes je malce stran koč radioamaterjev, pa smerna tabla, s katere ugotoviš, da je do Nove vasi tri ure in do Pokojišča pet ur po notranjski planinski poti. Knafelčeve markacije imajo tu dodatek »N«. Sedaj je z Grahovega (572 m) proti Radleku speljana cesta in z nje odcep na M. Slivnici na zahod do lovske koč (922 m). Tu se spusti cesta v Cerknico, do doma na Slivnici pa napravi še zavoj. Po njej se pripelje marsikateri osebni avto z dolgim tovorom; prav v soboto, ko smo prišli do doma, je nad njim jadral zmajar,

ki menda ni kaj dobro pristal. Noč so nam slivniške coprnice podarile mirno, le veter je zunaj zavijal svojo pesem.

S Slivnice je zanimiv pogled na Cerkniško polje: lepa razporeditev njiv, vasi in njih sedanje povečanje. Tedaj je bil del površine, kjer so včasih pasli krave, pod vodo. — Vaški pastir je včasih, davno, zgodaj zjutraj trobil dvakrat: prvič za molžo — seveda tedaj ročno — in drugič za spustitev živine. Pasli so dopoldne in popoldne. Vsak dan sta pomagala dva poganjiča (prednji, pri tej hiši se je ta dan hranil tudi pastir, in čednji). To sem pri pokojnem Jerču tudi sam nekajkrat poskusil; v visoki jezerski travi si se lahko še izgubil, če nisi poslušal pókov pastirjevega biča.

### ŠPIČASTO STRAŽIŠČE, 955 m

Za nedeljo nam je ostal še en vrh. Prepekljali smo se v Begunje (610 m) do zadružnega doma. Cesta drži nad potokom Cerkniščico, kjer smo se pri jezu nad žago tudi kopali. Vaščani so hodili na prve svobodne in tajne volitve. Povprašali smo jih za pot na vrh. »Mimo hiš po kolovozu na sever!« — V gozdu preide pot v stezo, če jo najdeš; drži se bolj levo! Zgoraj smo na prostorni ravnici Begunjskih Zalok (911 m). Med ogromnimi grmi leščevja se dá v tem času kar dobro hoditi. Tu smo zavili na vzhod po slemenu na Stržišče (955 m, planska karta Okolica Ljubljane, 1983: Begunjske Zaloke 909 m, V. Špička, 955 m). Z vrha je lep razgled na del prehojene poti.

Na vrh je za nami prihitela vaščanka s hčerko, ker se je bala, da ne bi zašli. Prej se nam ni upala povedati, da nas rade volje pospremi na vrh, vendar bi jo morali počakati: volitve so prvo. Pa še o razgledu nam je veliko povedala. Še se najde vodnik — in to brez plačila! Hvala vama!

Ko smo se spuščali v vas Kozarišče, smo videli pripravo kolov za modernega pastirja. Tako kot pastir nimaš več časa za opazovanje Javornika, Slivnice in pridobivanje temeljnih spoznanj o jezerskem dnu od Vodonosa pa tja do Retja. Tako so včasih vaški otročaji ob delu spoznavali svojo bližnjo okolico in jame, v katerih so lahko ob odtokanju vode, vsak v svoji, s koši lovili ribe. Danes te stare nepisane, pa zelo spoštovane vaše pravice ni več.

Tudi povsem drugačni čolni drse po jezerski gladini! Čas je sicer prinesel spremembne, toda kras vendarle še vedno ostaja kras.

### Letošnja pomlad na Kredarici

Prvi pomladanski mesec — v meteorološkem smislu delitve leta na letne čase — je marec. Bil je v znatni meri pretopel. Njegov mesečni temperaturni povpreček,

ki je na Kredarici znašal — 3,2°, je bil za 3,8° nad dolgoletnim marčnim temperaturnim povprečkom obdobja 1956—1985 (= normalna vrednost).

Temperaturni povpreček aprila, ki je znašal — 3,8°, je normalno aprilsko vrednost (— 4,6°) presekel samo za 0,8°. Majski temperaturni povpreček, ki je znašal — 0,3°, pa je bil samo za 0,1° pod dolgoletnim povprečkom. Teh nekaj temperaturnih podakov nam dokaj jasno predstavlja pomladanske temperaturne razmere Kredarice: prva dva meseca sta bila pretopla, eden bolj, drugi manj, zadnji pomladanski mesec pa je bil — bi lahko rekli — normalno topel, kajti negativni temperaturni odklon samo za 0,1° je malodane zanemarljivo majhen.

Ekstremne temperature posameznih mesecev so bile v mejah doslej znanih temperaturnih ekstremov Kredarice. Najvišje (maksimalne) mesečne temperature posameznih mesecev so znašale: 5,4° dne 29. marca, 2,0° dne 11. aprila in 6,3° dne 29. maja. Absolutne, doslej znane najvišje temperature pomladanskih mesecev, pa so bile 7,5° dne 1. marca 1960, 9,9° dne 23. aprila 1968 in 14,0° dne 29. maja 1967. Absolutne minimalne, tj. najnižje temperature, so bile — 13,8° dne 24. marca, — 10,2° dne 23. aprila in — 7,8° dne 1. maja. Absolutno najnižje temperature Kredarice so — 28,1° dne 5. marca 1971, — 19,2° dne 8. aprila 1956 in — 15,8° dne 7. maja 1957.

Kar zadeva padavine, je bil marec skromno namočen. V skupno 12 padavinskih dneh je padlo 107 mm padavin, kar je 91 % od normalne marčne množine padavin. Padavine izvirajo izključno od snega. Največja debelina snežne odeje je merila 135 cm (15. marca). Najvišja znana marčna debelina snežne odeje na Kredarici pa je merila 588 cm (dne 31. marca 1977).

Marčni povpreček oblačnosti je znašal 5,4 desetine pokritosti neba, sonce pa je Kredarico obsevalo 164 ur, kar je 44 % maksimalnega možnega trajanja sončnega sija v tem mesecu.

Aprila se je stopnja oblačnosti povečala na 8,4 desetine pokritosti neba in je znatno preseгла aprilsko normalno vrednost, ki znaša 6,9. Močno se je znižalo število ur sončnega sija Heliograf je registriral samo 71 sončnih ur, kar je komaj 17 % maksimalnega možnega trajanja sončnega sija v aprilu.

Povečani oblačnosti ustrezno se je mesečna višina padavin povzpela na 246 mm, kar je 172 % normalne aprilske višine padavin. Tudi v tem mesecu so prevladovala padavine v obliki snega (25 dni), enkrat pa je med sneženjem tudi že deževalo (12. aprila). Snežna odeja, ki je ležala ves mesec, je med 23. in 24. aprilom narasla na 220 cm (doslej najdebelejša aprilska snežna odeja je merila 690 cm dne 11. aprila 1977).